

GMO potraviny, energetika, odolná společnost. Témata pro české předsednictví

3.8.2022 - Luděk Svoboda | Akademie věd České republiky

Akademie věd ČR a její pracoviště chtějí v souvislosti s českým předsednictvím rozvíjet tři hlavní témata. Reagují jimi na „poptávku“ a aktuální problémy současné Evropy.

Konkrétně jde o bezpečnost potravin včetně geneticky modifikovaných organismů, nízkoemisní energetiku a odolnou společnost. Válečná agrese Ruské federace vůči Ukrajině stejně jako prohlubující se energetická krize a ohrožení demokratických principů ostatně dokládají, jaké hlavní úkoly má Česko v příštích šesti měsících před sebou.

Jednotlivé oblasti, jimiž se Akademie věd ČR zapojí do akcí českého předsednictví, vycházejí z programů Strategie AV21. „Musíme zajistit dostatek potravin, ale i udržitelnou energetiku – a to pro společnost sebevědomou, soběstačnou a konkurenceschopnou, odolnou vůči krizím, které teprve přijdou,“ shrnuje jednotlicí ideu předsedkyně Akademie věd ČR Eva Zažímalová. Jde tedy o takové oblasti, jejichž prostřednictvím vědci a vědkyně reagují na aktuální výzvy v souladu s vizí Strategie AV21 realizovat „špičkový výzkum ve veřejném zájmu“.

Myšlenku Evy Zažímalové doplňuje člen Akademické rady AV ČR David Honys, který koordinuje aktivity, jež se soustředí na bezpečné potraviny a GMO: „Připravili jsme kompaktní balíček vzájemně propojených témat, jejichž jednotlicím motivem je udržitelný rozvoj Evropy a bezpečnost jejích obyvatel v současné turbulentní době.“

Předsedkyně Akademie věd ČR Eva Zažímalová (CC)

První okruh Bezpečné potraviny a využití nových metod editace genomu při šlechtění zemědělských plodin reaguje na potíže spojené s nedostatkem potravin a klimatickou změnou. „Současně vychází z objevů v molekulární genetice, které vedou k pokrokům v cíleném editování genomu zemědělských plodin,“ doplňuje Jaroslav Doležel z Ústavu experimentální botaniky AV ČR, koordinátor výzkumného programu Strategie AV21 Potraviny pro budoucnost.

Evropští vědci přitom dlouhodobě usilují, aby Evropská unie povolila využívání nové metody šlechtění plodin technologiemi CRISPR. Podle Jaroslava Doležela jsou průlomové metody editace genomu probádané a bezpečné: „S ohledem na jejich jednoduchost, cílenost, přesnost, relativně nízké náklady a flexibilitu představují pro zemědělství Evropské unie žádaný a potřebný nástroj.“

Druhou oblastí je Nízkoemisní a bezpečná energetika. Program tak reaguje na jedno z nejaktuálnějších témat. V důsledku války na Ukrajině se totiž zvyšují ceny energií a ukazuje se, jak je Evropa zranitelná v dostupnosti zdrojů a závislá na ruském zemním plynu. Z tohoto důvodu roste tlak na různorodost zdrojů v energetickém mixu, čemuž se věnují i vědci a vědkyně z několika pracovišť Akademie věd ČR. „Současný výzkum nám nezabezpečí dostatek energie již na tuto zimu. Měl by nám ale zajistit, abychom se nedostali do podobné situace v budoucnu,“ vyzdvihuje ředitel Ústavu fyziky plazmatu AV ČR Radomír Pánek. Výzkum v oblasti nových zdrojů energie, obzvláště využívajících jadernou energii, je totiž dlouhodobá a investičně náročná záležitost.

Výzkumníci v Akademii věd ČR se například významně podílejí na vývoji zdroje energie, který využívá termojadernou fúzi. Jak doplňuje Radomír Pánek, pro lidstvo představuje tento zdroj energie velkou výzvu. Zároveň ale také obrovskou příležitost, jak do třiceti let získat komerčně dostupný,

téměř nevyčerpatelný, nízkoemisní a bezpečný zdroj energie: „Pevně doufám, že současné dění a energetická krize povede k větší podpoře těchto oblastí výzkumu.“

Třetí prioritou je Odolná společnost. Vychází ze stejnojmenného programu Strategie AV21, který koordinuje Filosofický ústav AV ČR. Odolnost označuje schopnost systému vyrovnat se úspěšně, či dokonce růstově s krizí, s nečekanou nebo ohrožující událostí, se změnou životních podmínek.

„Takovou krizí byla nedávná pandemie covidu-19 a v posledních měsících také válka na Ukrajině,“ říká Tomáš Kostelecký z Akademické rady AV ČR.

<https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/GMO-potraviny-energetika-odolna-spolecnost.-Temata-pro-ces-ke-predsednictvi>